

ПЕРЕВАГИ ТА ПРОТИРІЧЧЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СВОБОДИ В ЕКОНОМІЦІ

асист. **Омельяненко В.А.**, асист. **Сотник В.О.**, студент гр. ІН-22 **Литвиненко М.В.**

Протиріччя інформаційної свободи в економічній системі полягає в посиленні самоорганізації економіки під впливом інформаційних технологій і посилення контролю над економічними процесами та відносинами з боку держави. Розвиток інформаційної економічної системи неминує призводити до посилення самостійності економічних агентів за рахунок появи та постійного зростання рівня інформаційної свободи. Дослідження "Світові тенденції в питанні свободи вираження думок і розвитку ЗМІ" показує, що нові технології надали безпрецедентні можливості доступу, створення та обміну інформаційним контентом на численних платформах.

Інформація, як і знання, являють собою різновид економічних благ, вони задовольняють потреби індивідів, а також використовуються як економічні ресурси, оскільки при всьому достатку інформації існують фактори, що обмежують як можливості її одержання та створення нових знань, так і можливості її використання. Більш складним є питання про віднесення інформації до розряду суспільних або приватних благ. Залежно від форм існування, змісту інформація може виступати в обох якостях. При цьому межі розмежування конкретної інформації на суспільне та приватне благо досить розмиті, що істотно ускладнює регулювання відносин в області специфікації та захисту власності на них [2].

Економіка також передбачає проблему асиметрії інформації (неповна інформація), тобто нерівномірний розподіл інформації між економічними агентами, що може привести до витрат для однієї з сторін та витратам пошуку інформації. Наприклад, продавець знає про товар більше, ніж покупець, хоча буває і зворотна ситуація. Всі ринки характеризуються тим або іншим ступенем недосконалості інформації.

Найбільш яскравими прикладами ринків з асиметрією інформації про якість товарів є ринок страхування, кредитний ринок, ринок цінних паперів, ринок охорони здоров'я, ринок праці. Потенційні продавці, а іноді й потенційні споживачі приховують реальні цілі своєї поведінки та використовують практично всі способи для одержання однобічних вигід, у тому числі й нелегальні. Тому асиметрія інформації сприяє збільшенню ризиків, є, часом, причиною обмеження конкуренції та інших негативних явищ, що приводять до неефективного функціонування ринків.

У подоланні асиметрії інформації між суб'єктами економічних відносин більшу роль грає держава, що встановлює системи ліцензування, кваліфікаційних тестів і контролю, що переслідує шахрайство та брехливу рекламу. Подоланню інформаційної асиметрії сприяють також: сертифікати якості, ліцензії та інші документи, які підтверджують гарну репутацію товарів (продавців); гарантії, страхування ризиків, у тому числі, соціальне страхування; ринкові сигнали (наприклад, на ринку праці це освіта, стаж роботи).

Одна сторона зростання такої свободи – посилення самоорганізації в економічній діяльності і це позитивне явище для всієї економічної системи в цілому. Інформаційні технології роблять самоконтроль і самоорганізацію не тільки можливим, але й більш ефективним (мережева структура, проектна організація), ніж пряме директивне управління.

Зворотна сторона даної проблеми – це зниження рівня "зовнішньої керуваності" і можливість появи внутрішніх антисистемних тенденцій, що в умовах економіки прискореного розвитку є неприпустимим. Так, наприклад, перенос значної частини інформаційних потоків в Інтернет ускладнює контроль над ними з боку соціальних інститутів. Багато в чому це пов'язане з фактом "розмивання" статусних позицій у

віртуальних мережевих організаціях, зникненням звичних "відповідальних осіб", на яких можна було б зробити той або інший соціальний тиск.

Вихід з протиріччя полягає в розвитку внутрішньодержавних систем та інструментів інформаційного контролю, створення "контрольованої свободи". Так одним з базових рішень з забезпечення інформаційного контролю над економічною системою є "доктрина про інформаційну безпеку", що дозволяє в окремих випадках отримувати прямий доступ до будь-якої інформації переданої через Інтернет.

Інформаційна економічна система будується по мережевому принципі, й існують досить високі соціальні витрати такої організації економіки. Наприклад, пересічні користувачі змушені оновлювати ІТ-продукти, щоб без обмежень користуватися перевагами мережі. Із загальноекономічної точки зору це "порожні" витрати, нав'язані користувачам. Вирішення даного протиріччя, по-перше, лежить у розвитку антимонопольного законодавства з урахуванням вимог інформаційної економічної системи, впровадження в діяльність антимонопольних органів належних ІТ-інструментів контролю та спостереження за ринком ІТ-продуктів і послуг. По-друге, у підвищенні загального рівня інформаційної грамотності населення, розвитку здатностей ефективно використовувати останні технології в бізнесі та побуті.

1. Запольский А.Э. Информационное общество и сетевая организация // Становление информационной экономики, сборник научных трудов / Под ред. д.э.н. Б.В. Корнейчука. – СПб. : НЕСТОР, 2006. – 196 с.

2. Шуть О.Н. Информация как экономический ресурс / О.Н. Шуть. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.cfin.ru/bandurin/article/sbrn02/08.shtml>

3. Противоречие контроля и самоорганизации [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://it-economics.ru/protivorechenie-kontrolya-samoorganizacii.html>

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 6-8 травня 2014 р.: у 2-х т. / За заг. ред.: О.В. Прокopenко, О.В. Люльова. - Суми : СумДУ, 2014. - Т.2. - С. 87-88.